

σει αὐτάς διὰ τῆς τελευταίας θελήσεώς μου εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ ἔθνους ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἠγάπησα καὶ ἐξετίμησα.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ Σπ. Μήλιαράκη).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐδμόνδου δὲ Ἀμίξις. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τῆς δεκάτης ἐκδόσεως ὑπὸ***]

Συλλεγμ. ἰδί σελ. 85.

Ὅλον τὸ σκότος τοῦτο ἀφανίζεται ἐνώπιον τῆς λαμπρᾶς εἰκόνας τοῦ Σκουτάρως. Ἀπερχόμενοι εἰς τὸ Σκούταρι ἐπ' ἀτμοπλοίου πολυαριθμοῦ συνεζήτοῦμεν ὁ φίλος μου καὶ ἐγὼ, ἂν τὰ πρῶτα τοῦ ἀλλοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν παραλίαν ταύτην ἢ εἰς τὰς δύο ἄλλας τοῦ Κερατίου κόλπου. Ὁ Ὑοῦγκ ἐπροτίμα τὸ Σκούταρι, ἐγὼ τὴν Σταμπούλ. Τὸ Σκούταρι ὅμως μὲ κατέθελε μὲ τὰς αἰφνιδίας μεταβολὰς τῆς ἀπόψεως, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων νομίζεις ὅτι παίζει μὲ τὸν ὅστις προσέρχεται ἐκεῖ ἐκ θαλάσσης. Βλέπων τὸ Σκούταρι ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ, νομίζεις ὅτι εἶνε μεγάλη κωμόπολις, ἐκτεινομένη ἐφ' ἐνὸς λόφου. ἂν τὸ ἴδῃς ὅμως ἀπὸ τοῦ Κερατίου κόλπου, ἔχεις ἤδη τὸ θέαμα πόλεως. Ἄλλ' ὅταν τὸ ἀτμόπλοιο, περικάμπτον τὴν μάλιστα προέχουσαν ἄκραν τῆς ἀσιατικῆς παραλίας, ὑπάγει κατ' εὐθείαν εἰς τὸν λιμένα του, τότε ἡ πρῶτη μικρὰ πόλις εὐρύνεται καὶ ὑψοῦται, οἱ σκεπασμένοι μὲ οἰκοδομὰς λόφοι ἀναπηδῶσιν ὁ εἰς ὄπισθεν τοῦ ἄλλου, τὰ προάστεια ἐξέρχονται ἐκ τῶν κοιλάδων, αἱ ἐπαυλίδες διασκορπίζονται ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων, ἡ παραλία, μικροχρῶμος ἐκ τῶν οἰκίσκων, ἐκτυλίσσεται ἐπ' ἀθέατον, καὶ πόλις ὑπερμεγέθης, μεγαλοπρεπῆς, θεατρικῆ, ἣτις δὲν ἐξεύρει ποῦ ποτε ἦτο κρυμμένη, ἀποκαλύπτεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν, ὡς κατὰ τὴν ἄρσιν ἀπειρομεγέθους θεατρικοῦ παραπετάσματος, καὶ σὲ κάμνει νὰ ἴσασαι ἐκπληκτος, ὡς ἀναμμένων ν' ἀφανισθῆ πάλιν. Ἡ ἀπόδοσις γίνεται διὰ ξυλίνης ἀποβάθρας μεταξὺ παμποικίλου πλήθους κωπηλατῶν, ἐνοικιαστῶν ἵππων, καὶ διερμηνέων, καὶ ἀνέρχεται διὰ τῆς κυρίας ὁδοῦ, ἣτις ἀναβαίνει ἠρέμα ἐρπύζουσα διὰ μέσου οἰκίσκων ἐρυθρῶν καὶ κιτρίνων, σκεπασμένων μὲ κισσοῦς καὶ μὲ κλήματα, κήπων ὕλομανῶν ἐκ τῆς βλαστήσεως, ὑποκάτω ὑψηλῶν σκιαδῶν κληματοφόρων, ὑπὸ τὴν σκιάν μεγάλων πλατάνων, αἵτινες οὕτως εἰπεῖν ἀποκλείουσι τὴν διάβασιν, διαβαίνει ἐνώπιον κερναίων τουρκικῶν, μεστῶν ὀνηρῶν Ἀσιατῶν, οἵτινες καρνίζουσιν ἐξηπλωμένοι, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους δὲν ἐξεύρω ποῦ ἀπαντᾷς ἀγέλας αἰγῶν, βρέα ἐξοχικὰ ἀμάξια, συρόμενα ὑπὸ βουβάλων ἐχόντων ἀνθοστέφῃ τὴν κεφαλὴν, χωρικούς μὲ φέσια καὶ μὲ σαρίκια, συνοδίαις νεκρικῆς μουσουλμάνων, καὶ τάγματα τουρκιστῶν διατριβουσῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ, αἵτινες φέρουσι ἀν-

θοδέσμας καὶ κλάδους. Νομίζει τις ὅτι βλέπει ἄλλην Σταμπούλ, ὀλιγότερον μεγαλοπρεπῆ, ἀλλὰ φαιδρύτεραν καὶ δροσερώτεραν παρὰ τὴν ἐπὶ τῶν ἐπτὰ λόφων. Εἶνε ὡς τις μεγάλη πόλις ἀγροτική ἢ ἐξοχὴ εἰσβάλλει εἰς αὐτὴν ἀπανταχόθεν. Αἱ στενωποὶ, ἔχουσι ἐκατέρωθεν μικρὰς κατακλείστους οἰκίας, ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσι διὰ κοιλάδων καὶ λόφων, καὶ ἀφανίζονται εἰς τὴν πρασίην βλάστησιν τῶν κήπων καὶ περιβολίων. Καὶ εἰς μὲν τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς πόλεως ἐπικρατεῖ ἡ ἄκρα ἡσυχία τῆς ἐξοχῆς, εἰς δὲ τὰ χαμηλότερα ἀνακινεῖται ὁ θορυβώδης βίος τῆς παραθαλασσίου πόλεως ἀπὸ τῶν μεγάλων στρατῶν, οἵτινες ἀναφαίνονται τῆδε κακείσε, ἐξέρχεται ἀνάμικτος θόρυβος φωνῶν, ἀσμάτων καὶ τυμπάνων, καὶ χιλιάδες στρουθίων ἀναπηδῶσιν εἰς τὰς μονήρεις στενωπούς. Ἀκολουθοῦντες πομπὴν νεκρικὴν ἐξερχόμεθα πῆς πόλεως, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ περιώνυμον νεκροταφεῖον, ἀποπλανώμεθα εἰς μέγα δάσος κυπαρίσσων ὑψηλοτάτων, ὅπερ ἐκτείνεται ἔνθεν μὲν πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ, ἔνθεν δὲ πρὸς τὸ Χρυσοῦν Κέρας, ἐπὶ εὐρυτάτου ὄρεινου χώρου. Ἀπανταχοῦ πέριξ φαίνονται λευκοὶ ἐπιτύμβιοι λίθοι ἕως οὗ φθάνει τὸ βλέμμα, κατὰ σωρούς, κατὰ σειρὰς ἀτελευτήτους, ἐν μέσῳ θάμνων καὶ ἀνθέων ἀγρίων, ἐντὸς δικτύου ἀτελευτήτου στενωπῶν, μεταξὺ τῶν πυκνοτάτων στελεχῶν τῶν δένδρων, ἅτινα μόλις σοὶ ἐπιτρέπουσι νὰ ἴδῃς τὸν δρίζοντα, ὡς τινα φεινήν καὶ κυματοειδῆ λωρίδα ἐν ἀπόπτῳ. Προχωροῦμεν κατὰ τύχην διὰ μέσου τῶν ζωγραφημένων καὶ ἐπιχρῶσων στηλῶν, ὀρθῶν τε καὶ ἀνεστραμμένων, μεταξὺ τῶν κιγκλιδῶν τῶν οἰκιακῶν τάφων, τῶν μικρῶν μαυτωλείων τῶν πασάδων, τῶν χονδροειδῶν στυλίσκων τοῦ ὄχλου, βλέποντες τῆδε κακείσε ἀνθοδέσμας μαρμαμμένας, καὶ κορυφὰς κραινίων ἀναφαινομένων ἐν μέσῳ τῆς ἀνασκαφείσης γῆς, καὶ ἀκούοντες ἀπανταχόθεν τὸν τρυγμὸν τῶν περιστερῶν, τῶν κρυμμένων εἰς τὰς κυπαρίσσους ἐν τούτοις τὸ δάσος φαίνεται ὅτι ἐκτείνεται, ὅτι αἱ λίθοι βρῖθουσιν, αἱ στενωποὶ πολλαπλασιάζονται, ὅτι ἡ ἐν ἀπόπτῳ φαινή λωρίς τοῦ δρίζοντος ἀπομακρύνεται, καὶ ὅτι τὸ βασίλειον τοῦ θανάτου συμπροχωρεῖ ὀλονντὸς μετὰ τῶν βημάτων μας ἀρχίζουσι δὲ νὰ ἐρωτῶμεν ἑαυτοὺς πῶς θὰ ἐξέλθωμεν ἐκείθεν, ὅτε ἐξαίφνης ἐξέρχεται εἰς εὐρυτάτην δεινροστοιχίαν, ἣτις μᾶς φέρει εἰς τὴν εὐρυτάτην πεδιάδα τοῦ Χαϊδάρ-πασᾶ, ὅπου συνηθροίζοντο αἱ μουσουλμανικαὶ στρατιαί, αἱ ἀπερχόμεναι εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν πολέμους, καὶ ἐκεῖθεν περιλαμβάνομεν δι' ἐνὸς βλέμματος τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ, τὴν Σταμπούλ, τὸ στόμιον τοῦ Κερατίου Κόλπου, τὸν Γαλατᾶν καὶ τὸ Σταυροδρόμιον, κεκαλυμμένον ἐλαφρῶς ὑπὸ τῶν ἀτμῶν τῆς πρωΐας καὶ φέρον χρώματα παραδείσεια, ἅτινα μᾶς συγκινοῦσι διὰ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν χαρὰν τῆς ἀφίξεως.

πλεύουσαι χιλιάδες στεγῶν, θόλων, πύργων, μιναρέδων, οἵτινες ἐφαίνοντο ὡς νὰ εἶχον συρρέουσα ἐκεῖ καὶ παραταχθῆ καταπειγόντως, ὅπως εὐρεθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν θέσιν ἕκαστον, πρὶν καταληφθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἡδῆ ἐφαίνετο κάτωθεν ἡμῶν ὄλον τὸ Σκούταρι· ἀπέναντι ὅλη σχεδὸν ἡ Σταμπούλ· ἐπὶ τῆς κατέναντι ὄχθης τοῦ Κερατίου κόλπου τὸ ὑψηλότερον μέρος ὄλων τῶν προαστείων, ἅτινα ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Γαλατᾶ ἕως εἰς τὰ Γλυκὰ Νερά· καὶ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου ὁ Τοπ-χανές, τὸ Φουντουκλὸν, ὁ Δολμά-μπαγτοές, τὸ Μπεσικ-τασι, καὶ περαιτέρω, ἕως ὅπου φθάνει ἡ ὄρασις, πόλις παρὰ πόλιν, ἀπέραντοι ἐκτάσεις οἰκοδομῶν κλιμακηδῶν ὑπερκειμένων, καὶ πόλεις πλέον μακριναί, ὧν μόνον ἡ κορυφὴ ἐφαίνετο καταυγαζομένη ὑπὸ τῆς ἡοῦς διὰ κοραλλίνης πορφυρᾶς ἀνταυγείας. Ἄλλ' ὁ Κεράτιος κόλπος, ὁ Βόσπορος, ἡ θάλασσα ἦσαν ἀκόμη ἀποκεκρυμμένα. Οἱ ξένοι ὁδοιπόροι δὲν θὰ ἐνόησαν τίποτε. Ἡδύναντο νὰ φαντασθῶσιν, ὅτι ἡ ἀπέραντος πόλις ἦτο κτισμένη ὑπεράνω δύο κοιλάδων βαθειῶν, ἀδιαλείπτως ὀμιχλωδῶν, ὧν ἡ ἑτέρα εἰσεχώρει εἰς τὴν ἑτέραν, καὶ νὰ ἐρωτήσωσιν ἑαυτοὺς· τί ἄρά γε ἦτο δυνατόν νὰ κρύπτεται ἐντὸς τῶν μυστηριωδῶν ἐκείνων ἀβύσσων; Ἄλλ' ἰδοὺ, ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν, τὸ τεφρῶδες χρῶμα τῶν τελευταίων ὀμιχλῶν διαλύεται—μεταβάλλεται εἰς κυανοῦν—λάμπει—φαίνεται τὸ ὕδωρ—κόλπος—πορθηδὸς—θάλασσα—δύο θάλασσαί: —φαίνεται ὅλη, ἰδοὺ, ἡ Κωνσταντινούπολις, βεβυθισμένη ἐντὸς ὠκεανοῦ φωτὸς, κυανοῦ καὶ πρασίνου χρώματος, ὅστις φαίνεται πλασθεὶς πρὸ μιᾶς ὥρας. Ἄ! τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἃς εἶδε τις ἦδη ἐκ χιλίων ὑψωμάτων τὸ κάλλος ἐκείνου, ἃς ἐξηρῆνυσεν αὐτὸ εἰς ὅλας του τὰς λεπτομερείας, καὶ ἃς ἐξέφρασεν ἤδη μυριοτρόπως τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμόν του· εἶνε ἀνάγκη ν' ἀναφωνήσῃ, νὰ κραυγᾶσῃ καὶ πάλιν· συλλογιζόμενος δὲ ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὰ πάντα θ' ἀφανισθῶσιν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, διὰ νὰ μὴ εἶνε πλέον ἄλλο τι παρὰ συγκεχυμένη τις ἀνάμνησις, ὅτι ὁ πέπλος οὗτος τῆς ὀμίχλης δὲν θὰ ὑψωθῆ ποτὲ πλέον, ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην πρέπει ν' ἀποχαιρετήσῃ δι' ὑστάτην φοράν τὰ πάντα . . . δὲν ἤξεύρω . . . νομίζει τις ὅτι ἀναχωρεῖ δι' ἐξορίαν, καὶ ὅτι ὁ ὀρίζων τῆς ζωῆς ἡμῶν σκοτίζεται.

Καὶ ὅμως καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας μᾶς κατέλαβεν ἡ πληξίς. Ἡ διάνοια κεκοπιανυῖα δὲν ἀπεδέχετο πλέον τὰς νέας ἐντυπώσεις. Διεθαίνομεν ἐπὶ τῆς γεφύρας χωρὶς νὰ στραφῶμεν. Τὰ πάντα μᾶς ἐφαίνοντο μονοχρώματα. Περιεφερόμεθα ἀπόκως, χασμώμενοι, καὶ ἔχοντες τὸ ἦθος δύο τυχοδιωκτῶν, οἵτινες διέλιυσαν τὴν συντροφιάν των. Διηρχόμεθα ὀλοκλήρους ὥρας ἐνώπιον τουρκικοῦ καφενεῖου, ἔχοντες προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ λι-

θόστρωτον, ἢ εἰς τὸ παράθυρον τοῦ ξενοδοχείου, βλέποντες τὰς γαλάς, αἵτινες περιεφέροντο εἰς τὰς στέγας τῶν κατέναντι οἰκιῶν. Μᾶς εἶχε καταλάβῃ ὁ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς κόρος, καὶ εἴχομεν ἀρχίσῃ νὰ αισθανώμεθα ὑπερσιχύουσαν τὴν ἀνάγκην τῆς συννοίας καὶ ἐργασίας. Ἐπειτα βροχαὶ διήμεροί· ἡ Κωνσταντινούπολις μετεβλήθη εἰς ἀπέραντον βόρβορον, καὶ ἔγεινεν ὅλη φαιά. Τοῦτο δὲ ἐπέφερε τὴν κρίσιν. Μᾶς κατέλαβεν ἡ δυσθυμία, περιεφρονοῦμεν τὴν πόλιν, εἴχομεν γίνῃ ἀθάδεις, ὑβριστικοί, πλήρεις ἀξιώσεων εὐρωπαϊκῶν καὶ ὑπερηφανείας. Τίς ἤθελε μᾶς τὸ εἶπη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μας! Ἔως ποῦ δ' ἐπρηχώρησε τὸ πρᾶγμα! Ἐπρηχώρησε μέχρις ἀγαλλιᾶσεως παραφόρου καθ' ἣν ἡμέραν ἐξῆλθομεν ἐκ τοῦ Πρακτορείου τοῦ Αὐστριακοῦ Λόυδ μὲ δύο εἰσιτήρια διὰ Βῆρναν καὶ τὸν Δανούδιον! Ἐν τῇ ἀγαλλιᾶσει ὅμως ἡμῶν ταύτη ὑπῆρχε καὶ σημεῖόν τι θλιβερόν, τὸ ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποχωρισθῶμεν τοὺς καλοὺς ἡμῶν ἐν Σταυροδρομίῳ φίλους, μεθ' ὧν συνδιηγούσαμεν ὅλας τὰς τελευταίας ἐκείνας ἐσπέρας πλήρεις ἀγάπης. Πόσον θλιβερὰ εἶνε πάντοτε ἡ ἀνάγκη αὕτη τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἡ ἀνάγκη νὰ κόπτης πάντοτε τοὺς δεσμούς, καὶ ν' ἀφίνης παντοῦ ἐν θρύμμα τῆς ἰδίας καρδίας σου! Οὐδαμοῦ λοιπὸν γῆς, οὐδαμοῦ τῶνόντι ὑπάρχει μία μαγικὴ ῥαβδος, διὰ τῆς ὁποίας νὰ δυνηθῶ μίαν ἡμέραν, καθ' ὥρισμένην ὥραν, νὰ φέρω ὄλους ἑμοῦ, πέριξ μεγάλης τινὸς ἐτοίμου πρὸς ἐστίασιν τραπέζης, ὄλους ἑμοῦ τοὺς καλοὺς μου φίλους, τοὺς διεσπαρμένους εἰς τὰ τέσσαρα πέρατα τοῦ κόσμου: σὲ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὦ Σαντόρε, σὲ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ὦ Σελάμ, σὲ ἀπὸ τὰς ἀμμώδεις θίνας τῆς Ὀλλανδίας, Τὲν Βρικ, σὲ, Σαγοβία, ἀπὸ τὸ Γουαδελουβίρ, καὶ σὲ, Σακαβέδρα, ἀπὸ τὸν Τάγον, διὰ νὰ σὰς εἶπω μεγαλοφώνως ὅτι θὰ σὰς ἔχω πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν μου! Ἄλλοίμονον! Ἡ ῥαβδος δὲν εὐρίσκεται, καὶ ἐν τούτοις τὰ ἔτη παρέρχονται, καὶ αἱ ἐλπίδες ἀφίπτανται.

Ἐπειτα συνέχισα.

ΓΝΩΜΗ

Ἀντισθένης τοῦ Ἀθηναίου.

Συνεβούλευεν Ἀθηναίους τοὺς ὄνους ἵππους ψηφίσασθαι. Ἄλογον δὲ ἡγομένον· — Ἀλλὰ μὴν καὶ στρατηγοί, φησὶ, γίνονται παρ' ὀμῶν μηδὲν μαθόντες, μόνον δὲ χειροτονηθέντες.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν ἐστιατορίῳ.

Ὁ μάγειρος πρὸς τὸν κύριον τοῦ ξενοδοχείου. — Σήμερον, βλέπω, ἔχομε πολὺ κόσμον, καὶ θαρρῶ πῶς δὲν θὰ φθάσῃ ἡ σοῦπα.

— Ἦψε μέσα κάμποσαις τρίχας . . . ἔτσι θὰ κάμουμε μερικοὺς νὰ τὴν ἀφήσουν ἔς τὰ πιάτα των, καὶ τότε τὴν δίνουμε ἔς ἄλλους.